

Sjømaktseminar 9 (2004)

Norsk suverenitet og myndighetsutøvelse v/Flaggkommandør Geir A. M. Osen, SJKV
27. august 2004

Temaet er norsk suverenitet og myndighetsutøvelse. Jeg skal ta for meg begrepene og utfordringene i perspektivet nasjonal nødvendighet og internasjonal aktualitet. Jeg kommer til å nevne noen eksempler fra virkeligheten og et par tenkte scenarier.

INNLEDNING

Vi som er i Forsvaret, må være opptatt av hvordan vi anvender - og kan anvende våre sjømilitære enheter for å bidra til å nå norske, politiske mål i tilknytning til å hevde suverenitet og suverene rettigheter i samsvar med folkeretten. Siden dette er et sjømaktseminar, har jeg avgrenset oppgaven til indre farvann, sjøterritoriet og havområdene under norsk jurisdiksjon.

Kartet viser de velkjente havområdene og kontinentalsokkelen utenfor fastlands Norge, rundt Jan Mayen og utenfor Svalbard. Størrelsen på området er mer enn 6 ganger arealet av det norske fastlandet, og lengden på territorialgrensen utenfor kysten fra svenskegrensen til grensen med Russland er 1400 nm. Dette kartet vil fungere som disposisjon for foredraget mitt.

De viktigste aktivitetene i området relaterer seg til olje og gass, fiskeri og skipsfart. Olje – og gassvirksomheten er representert med 99 overvannsinstallasjoner og 10 store landanlegg. Den gjennomsnittlige, daglige tilstedeværelsen av havgående fiskefartøyer er ca 250 norske og 100 utenlandske. I tillegg har vi en betydelig skipstrafikk utenfor kysten samt mer enn 44.000 anløp av utenlandske fartøyer til norske havner i løpet av et år.

De største utfordringene ligger i nord. Grenselinjen for kontinentalsokkelen og 200 nm sonene mellom Norge og Russland er ikke trukket. Det er ikke internasjonal enighet om det norske regimet i fiskevernsonen ved Svalbard og på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Samtidig har nordområdet fått altfor liten oppmerksomhet i de norske fora hvor dette burde ha vært høyt oppe på agendaen.

Som vi alle vet, antas områdene i nord å være rike på ressurser, og konfliktpotensialet er derfor lett synlig. Kampen om strategiske råvarer, uavklarte grenser og uavklarte jurisdiksjonsspørsmål er klassiske konfliktårsaker i mellomstatlige forhold.

SUVERENITET & SUVERENE RETTIGHETER

Suverenitet og suverene rettigheter er to fundamentale begreper i havets folkerett, og det kan derfor være greit å foreta en rask begrepsavklaring.

Suverenitet beskriver statens overhøyhet og dens uavhengighet av andre stater. Av dette følger adgangen til myndighetsutøvelse på territoriet. Dette betyr at det i prinsippet ikke er behov for en folkerettslig hjemmel for å lovregulere og håndheve nasjonale regler på eget territorium. Territorialgrensen på sjøen, som fra 1. januar går 12 nm fra grunnlinjen, markerer yttergrensen for territoriet. Suverenitetsbegrepet henger udelelig sammen med territoriet, dvs. land -, sjø - og luftterritoriet. I dette området gjelder norske lover og regler som på fastlandet, men med noen begrensninger som for eksempel utenlandske fartøyers rett til uskyldig gjennomfart i sjøterritoriet.

Utenfor territorialgrensen er situasjonen en annen. Den moderne havretten har bekreftet at kyststaten også kan utøve myndighet i jurisdiksjonsområder også utenfor sjøterritoriet. Men denne myndigheten gjelder bare for visse, nærmere angitte formål og er i hovedsak knyttet til

naturressursene på kontinentalsokkelen og i den økonomiske sonen. I andre henseender er disse nasjonale jurisdiksjonsområdene i virkeligheten å betrakte som åpent hav. Skipsfart, luftfart, legging av rørledninger, avholdelse av militære øvelser, er eksempler på aktiviteter som andre stater kan utføre.

I disse områdene utenfor territoriet, er det derfor ikke tale om suverenitet, men de, nærmere angitte, suverene rettigheter og jurisdiksjon som følger av folkeretten. FNs havrettskonvensjon av 1982, som trådte i kraft for Norge i 1996, bekrefter at kyststaten kan hevde suverene rettigheter i 200 nm sonen for det formål å undersøke, utnytte, bevare og forvalte levende og ikke-levende naturressurser. Til gjengjeld er kyststaten pålagt en rekke forpliktelser, som for eksempel forsvarlig bevaring og forvaltning av ressursene. I dette området utøver vi altså jurisdiksjon med hjemmel i norske lover og regler som har basis i folkeretten. Jurisdiksjon består av tre hoveddeler: lovgivningsmyndighet, håndhevelsesmyndighet og domsmyndighet.

Det er viktig å ha klart for seg det bærende prinsippet om rett og plikt i havets folkerett. Retten til utnyttelse er balansert mot plikten til å forske, regulere og forvalte.

KYSTVAKTEN & MARINEN

Hva er så Marinens og Kystvaktens rolle med henblikk suverenitetshevdelse og utøvelse av jurisdiksjon, eller myndighetsutøvelse om man vil? Forsvaret har en viktig rolle ved å være til stede og vise flagget. Det i seg selv tilkjenner at vi hevder vår rett og ivaretar vår plikt. Tilstedeværelse er faktisk ikke uvesentlig i folkerettslig betydning, og det selvfølgelig også en forutsetning for å overvåke situasjonen og kunne aksjonere, både for å hindre ulovlig virksomhet og for å gi assistanse hvis noen trenger det.

Marinen og Kystvakten samarbeider tett og godt på mange områder. Ett eksempel er at vi har bygd om KV Andenes til kommandofartøy for Norwegian Task Group. Øvelse Blue Game viste at vi har lyktes med konseptet. Sjefen for kysteskadren vil få kommandofartøyet med besetning til disposisjon et gitt antall dager hvert år. I tillegg til fremdeles å være kystvaktfartøy, har KV Andenes fått en kapasitet til å lede alle våre maritime styrker, både i en sikkerhetspolitisk krise der målet er å hevde vår rett og i en katastrofesituasjon der oppgaven er å ivareta vår plikt i henhold til folkeretten.

Når det gjelder bruken av våre sjømilitære maktmidler, er Forsvaret primærmyndighet ved håndhevelse av anløpsregelverket. Alle våre sjømilitære enheter kan derfor benyttes til denne delen av suverenitetshevdelsen. Vi snakker for eksempel om å visitere utenlandske fartøyer innenfor territorialgrensen.

Det er imidlertid bare Kystvakten som har fullmakt til å hevde norsk suverenitet og norske suverene rettigheter i en videre forstand. Lov om Kystvakten av 13. juni 1997 gir Kystvakten primærmyndighet i forhold til anløpsregelverket og fiskerilovene, samt sekundærmyndighet innenfor en rekke andre områder som for eksempel toll, miljø, innreisekontroll (Schengen) og kontroll av vitenskapelige undersøkelser. Loven angir hvilke etater Kystvakten skal samarbeide med, og den forteller hvilke fullmakter Kystvakten har.

Det er lagt til grunn at Kystvakten skal utføre oppgavene på vegne av de faglig ansvarlige myndigheter, og på anmodning bistå og assistere disse. Det er videre lagt til grunn at Kystvakten skal kunne aksjonere på eget initiativ når situasjonen krever det. I fredstid er Kystvakten statens primære instrument for myndighetsutøvelse på havet og Forsvarets viktigste virkemiddel for episodehåndtering i havområdene under norsk jurisdiksjon.

Da Kystvakten ble etablert i 1977, ble det presisert at fartøyene måtte gis størst mulig militær verdi. Dette gjelder selvfølgelig også i dag. Men det sikkerhetspolitiske bildet er endret, og med Kystvaktlovens fullmakter og den indre Kystvakten i virksomhet, er den sikkerhetspolitiske betydningen av Kystvakten enda større enn den var.

Forholdet mellom Marinen og Kystvakten er også endret. I dag ser vi for oss at Marinen skal støtte Kystvakten og politiet med militær slagkraft dersom situasjonen krever det. Under den kalde krigen spilte Kystvakten annenfiolin.

Jeg vil i denne sammenhengen også understreke mitt syn på mål og midler. Vi må ha en veloverveid holdning til anvendelse av militær makt. Proporsjonalitetsprinsippet krever at vi til enhver tid begrenser maktbruken til det minimum som er nødvendig for å hevde suverenitet og suverene rettigheter. I tillegg tilsier en sunn bedriftøkonomisk holdning at vi ikke skal benytte mer avanserte og kostbare enheter enn det som er nødvendig, for å få jobben gjort.

KAMPEN MOT TERROR

I dag er den asymmetriske trusselen den mest sannsynlige utfordringen for Forsvaret. Sannsynligheten for et angrep fra en antatt svakere militær motstander er mye større enn sannsynligheten for en invasjon av Norge. Vi har imidlertid ryggdekning fra – og samarbeid med våre allierte på begge disse områdene.

Kampen mot terror inneholder så mange mulige scenarier at bare fantasien setter grenser. Mulige terrormål på havet og i havnene er mange, og organisert og grenseoverskridende kriminalitet som er knyttet til – og finansierer terrorisme er mangfoldig. De årlige øvelsene som for eksempel Blue Game er særdeles viktig for å forstå og kunne håndtere den nye trusselen. Et av problemene i de nye scenariene er balansen mellom hva som er lov i henhold til gjeldende rett, og hva som er operativt nødvendig for å utføre oppdraget. I kampens hete er det ikke tid til å vente på juridiske utredninger.

Vi har en lang tradisjon når det gjelder utforming av krisescenarier. Det er avgjørende å konstruere mulige kriser slik at vi kan meisle ut strategier for å hindre at de oppstår, og slik at vi er mentalt forberedt hvis de inntreffer. Under den kalde krigen arbeidet vi stort sett med ulike varianter av sovjetiske angrep. Etter den tid har øvelsesplanleggerne våre hatt en langt bredere utfoldelse i tenkte kriser som må kunne håndteres med militære midler. Disse planleggerne gjør en fantastisk god og viktig jobb. Vi må imidlertid bare fortsette å være kreative, for våre potensielle motstandere har til fulle vist sin kreativitet.

De mange olje – og gass installasjonene på sokkelen og på land er mulige terrormål. Vi har de årlige øvelsene som ARIES, TAURUS og GEMINI der Marinen og Kystvakten deltar, og hvor vi øver Forsvarets innsats i relevante scenarier. I disse øvelsene dreier det seg vel om både å hevde suverenitet og å utøve myndighet i jurisdiksjonsområdet. Definisjonen er imidlertid ikke så viktig. Poenget er at vi forbereder vår organisasjon til å anvende sjømilitære maktmidler for å opprettholde produksjonen av olje og gass. Dette er viktig for norsk økonomi, og det sikrer en stabil energileveranse til det internasjonale samfunnet.

TERRITORIALFARVANNET OG INDRE FARVANN

Kyststaten har suverenitet i territorialfarvannet og indre farvann. Der gjelder norsk lov. Norge utvidet territorialgrensen fra 4 til 12 nm fra grunnlinjen pr 1. januar 04. Med denne utvidelsen har vi økt våre kontrollmuligheter på norskekysten. Hele Forsvaret og mange statlige etater har oppgaver og myndighet relatert til suverenitetshevdelse. Kystvakten spiller imidlertid en unik rolle på grunn av Kystvaktloven. Den gir som tidligere nevnt, Kystvakten myndighet til å håndheve de fleste relevante lover og regler, og den er grunnlaget for et stadig økende samarbeid med andre etater. For å ivareta det økte kontrollbehovet og utnytte de mulighetene

som det utvidede territoriet gir, er vi i ferd med å anskaffe nye fartøyer til den indre Kystvakten. Når disse kommer på plass i løpet av de neste to årene, vil vi også få bedre evne til å ivareta våre oppgaver på kysten. Dette er selvfølgelig i vår nasjonale interesse da det gir bedre kontroll på områder som for eksempel skipsfart, miljø, toll, innvandring, men det er også et middel i den globale kampen mot terrorisme.

HVALFANGSTEN

Norsk fangstpolitikk, og spesielt vågehvalfangsten, har utvilsomt skapt betydelige problemer i forhold til både EU og USA. Det har vært relativt stille de siste årene, selv om hvalfangsten fremdeles vekker sterke internasjonale motsetninger. Dette var tydelig senest på Hvalfangstkommisjonens møte i Sorrento i Italia.

Jeg har likevel valgt å nevne vågehvalfangsten i denne sammenhengen fordi den illustrerer hvordan Kystvakten blir brukt til å hevde norske, suverene rettigheter i den økonomiske sonen. Faktum er at vågehvalfangsten hele tiden har vært drevet innenfor rammen av folkeretten med hensyn til både relevante konvensjoner og et dokumentert bærekraftig, biologiske grunnlag for fangst. Til tross for at den skaper noen problemer i våre internasjonale relasjoner, er det viktig å gjennomføre fangsten. En viktig grunn er at en aksept for vernelinjen i neste omgang kan få innflytelse på retten til å utnytte andre naturressurser i samsvar med prinsippene for bærekraftig forvaltning.

Jeg vil også legge til at de fleste reaksjonene har vært emosjonelt betinget og drevet fram av verneorganisasjoner som antagelig har tjent gode penger på engasjementet. De verver nok mange medlemmer blant følelsemessig engasjerte mennesker som fremdeles tror at vi nordmenn jakter på den siste hvalen, og at den er klokere enn Albert Einstein og snillere enn Mor Teresa. Jeg skal imidlertid ikke drøfte om det er klokt eller uklokt å drive vågehvalfangst. Poenget er at fangsten sorterer under begrepet suverene rettigheter. Kystvakten blir brukt som verktøy for å sikre gjennomføring av fangsten, og som et virkemiddel i norsk fangstpolitikk.

NORD-OMRÅDET

Vi vil i løpet av høsten få stortingsmeldingen om nordområdene, og den vil bli behandlet i løpet av våren 2005. Hvordan den norske politikken innrettes i fremtiden, blir interessant å se. Noen mener at et EU medlemskap og en politikk som betinger en mer aktiv dialog med andre land om utviklingen i nordområdene, vil gi Norge et bedre fundament for suksess enn dagens politikk. Jeg tar ikke stilling til dette nå. Men realitetene er nok at vi har mindre ryggdekning for norske synspunkter i nord enn vi hadde under den kalde krigen.

Norsk politikk i nordområdet hviler på folkerettslige fortolkninger, og den vektlegger konsekvent håndhevelse av norske lover og regler. Samtidig er det et betydelig klimaskifte i nord, der området har gått fra å være en arena for sikkerhetspolitisk rivalisering mellom to supermakter til å bli en arena for ressurs – og miljøpolitikk. De gamle spenningene er forsvunnet, og stilltiende aksept for norske tolkninger fra vår allierte kan bli et mindre fremtredende fenomen i tiden som kommer. I tillegg er Norge en av Europas rikeste nasjoner, og vi skal kanskje ikke forvente all verdens sympati for våre krav om rettigheter. Vårt viktigste kort er imidlertid en skikkelig ivaretagelse av våre folkerettslige forpliktelser, og det krever tilstedeværelse med riktig kompetanse og materiell fra forsvarerts side.

OMSTRIDT OMRÅDE

Norge og Russland har ikke kommet til enighet om hvor grenselinjen utenfor sjøterritoriet skal trekkes, og Russlands utgangspunkt er sektorlinjen, mens det norske utgangspunktet er midtlinjen. Derfor har vi det såkalte omstridte området mellom de to linjene.

Det har lenge vært en forståelse mellom Norge og Russland at ingen av landene skal foreta leting etter ressurser på kontinentalsokkelen i det omstridte området. Etter hvert som energiproduksjonen kommer i gang, vil det imidlertid bli fristende for den sterkeste part å ta seg til rette, særlig i de kystnære områdene i sør, som antagelig er energirike.

Et tenkt scenario er at et russisk oljeselskap setter i gang leteboring i det omstridte området uten at russiske myndigheter reagerer. Tidligere har russerne gitt et tysk selskap tillatelse til å bore i omstridt område, men tyskerne brukte ikke muligheten. Vi kan altså ikke helt se bort fra denne utfordringen.

Aktiviteter i det omstridte området, vil ikke være i samsvar med folkeretten. Norske myndigheter legger til grunn at "moratoriet" vil bli respektert. Samtidig må det være et klart mål å oppnå enighet om en avgresning i Barentshavet. Det vil føre til heving av moratoriet, og utløse et betydelig potensiale for grenseoverskridende samarbeid i områder som i dag er omstridt.

Vår utfordring er å bidra med en militær strategi som et av flere norske, mulige virkemidler for å hindre en uønsket utvikling.

FISKEVERNSONEN VED SVALBARD

Fiskevernsonen ved Svalbard ble opprettet ved Kgl res av 3. juni 1977 med hjemmel i lov om Norges økonomiske sone av 12. desember 1976, mens flere stater mener at Svalbardtraktaten burde lagt til grunn.

I Norges økonomiske sone er det i utgangspunktet forbudt for utenlandske fartøyer å fiske. I vernesonen var det viktig å unngå at uenighet om jurisdiksjonsforhold ble satt på spissen. Derfor ble dette forbudet ikke gitt anvendelse der. Vernesonen er således en ikke – diskriminerende sone med hensyn til deltagelse i fisket.

Men det er en forutsetning at fisket i sonen skal finne sted innenfor den totale tillatte fangst av torsk i Barentshavet. Totalkvoten fastsettes av Norge og Russland i de årlige fiskeriavtalene. Når det gjelder tildeling til tredjeland, bygger den på prinsippet om historiske rettigheter. I praksis betyr dette at det er lite å hente for de nye nasjonene som måtte ha ønske om å fiske i området. Men en lempelig håndhevelse av norske bestemmelser har i stor grad blitt praktisert i sonen.

Den såkalte "gummisålepolitikken" fra 1980-årene ble imidlertid forlatt midt på 90-tallet. Det ble spesielt nødvendig å reagere på overtredelser av fartøyer fra nykommerstater som ikke tidligere har i fisket i området. Men det ble da også reagert strengere i forhold til graverende overtredelser som truer en ansvarlig ressursforvaltning.

EPISODER I VERNESONEN

De første konfliktene oppstod i 1986 og 1989. Da nektet spanske trålere å avslutte fisket når deres totalkvote, som en del av EU kvoten, var oppfisket. I 1989 ble det for første gang besluttet å gå til oppbringelse i vernesonen. Men da de spanske trålerne som følge av diplomatisk press, etter en tid likevel avsluttet fisket, kom oppbringelse ikke til anvendelse som virkemiddel i konflikten.

I 1993 kom den neste utfordringen. Da var det at tråleren Zaandam, registrert i Den Dominikanske Republik, eid av et færøysk rederi og med færøysk mannskap, startet torskefiske i sonen. Gjentatte ordrer fra Kystvakten om å stoppe fisket ble ikke etterkommet. Skipperen på Zaandam viste til Svalbardtraktaten, hevdet at han hadde rett til å fiske, og at han ikke hadde til hensikt å avslutte. Først etter at det ble skutt varselskudd fra KV Senja,

trakk Zaandam seg ut av sonen. Dette var de første varselskuddene som ble avfyrt i vernesonen.

Sommeren 1994 ble situasjonen igjen tilspisset. Om lag 25 trålere, de fleste islandske, drev da et ulovlig torskefiske i området. Her ble trålkutting tatt i bruk for første gang av Kystvakten, og flere trålwirer ble kuttet før trålerne avsluttet fisket og trakk seg ut.

Hagangur II, registrert i Belize, islandsk eid og med islandsk mannskap, ble igjen oppdaget i vernesonen samme høst. Styrmannen om bord avfyrt et skudd med hagle mot personell fra Kystvakten. Det ble nødvendig både med varselskudd og skudd i skroget for å stoppe fartøyet. Hagangur II ble oppbragt til Tromsø. Dette var den første oppbringelsen fra vernesonen.

Senere samme høst, i september 1994, ble ytterligere to trålere oppbragt for ulovlig fiske i vernesonen. Det var den panamareregistrerte, islandsk eide tråleren Ottar Birting og den islandske tråleren Bjørgulfer. Etter denne episoden har det ikke vært drevet fiske fra nasjoner uten kvoterettigheter i vernesonen.

Flere av de siste konfliktene har i hovedsak dreid seg om russisk fiske. På den ene siden har Russland bestridt Norges rett til å opprette fiskevernsonen ved Svalbard og til å regulere og innsisere fiskerivirksomheten. På den andre siden hadde Norge og Sovjetunionen en felles, praktisk forståelse når det gjelder nødvendigheten av enkelte ensidige norske fiskeriforvaltningstiltak i sonen. Helt fram til 1998 respekterte man generelt fra russisk side reguleringstiltakene, og russerne tillot stilltiende at Kystvakten innsiserte russiske fiskefartøyer i sonen.

I juli 1998 ble den russiske tråleren Novokuybyshesk ble oppbrakt for blant annet å ha fisket i et stengt område. Saken endte med påtaleunndlatelse, som er en strafferettslig reaksjon fra påtalemyndigheten.

Sommeren 2000 ble en situasjon løst på diplomatisk nivå. På grunn av det tette fiskerisamarbeidet mellom Norge og Russland, ble problemet løst uten å håndheve norske regler.

I april 2001 ble den russiske tråleren Chernigov oppbrakt for grove lovovertreidelser. Fartøyet fikk en klekkelig bot. Russiske myndigheter protesterte kraftig og sendte et russisk oppsynsskip til vernesonen for å ivareta russiske rettigheter. Fra de russiske fiskerimyndighetene i Moskva var retorikken sterk. I følge avisene burde norske kystvaktfartøyer senkes, og russerne skulle ikke stoppe for å plukke opp overlevende. Sommeren etter opererte en krysser av Udaloy-klassen i vernesonen. Den hadde i oppdrag å beskytte russiske fiskere mot den norske kystvakten.

Den 31. mai i år (2004) ble to spanske trålere, Olazar og Olaberri, oppbragt blant annet på grunn av grov underrapportering av fangst. Begge fartøyene har blitt presentert for betydelige bøter og inndragningsbeløp. De har imidlertid ikke vedtatt, og saken ligger ennå i rettsapparatet.

I begynnelsen av august (2004) ble vi utfordret av islendingene spesielt i forbindelse med fisket på norsk vårgytende sild. Problemet var at deltagerlandene ikke hadde blitt enige om kvotene, og Norge satte derfor ensidig en totalkvote for fisket i vernesonen. Islendingene truet med å fortsette fisket etter at Norge hadde sendt ut stoppsignal. Norske myndigheter holdt en fast linje, og Kystvakten var klar med fartøyer og en godt beskrevet tiltakspakke for å håndheve norske bestemmelser. Det endte med at alle, inkludert islandske fartøyer, avsluttet fisket i henhold til den norske stoppordren.

I en tenkt situasjon der et utenlandsk fartøy bryter regelverket, og fartøyet blir oppbrakt, kan følgende skje. Rederiet kan vise til at sonen ikke har bred internasjonal aksept, og de nekter å

godta en bot. Flaggstaten kan støtte dem og bringe saken inn for domstolen i Hamburg eller Haag. Selv om mange rettslige argumenter taler i favør av det norske regimet, kan en ikke ta for gitt at Norge vil vinne fram. Islandske myndigheter har nå tilkjennegitt at de vil bringe VS - problemstillingen inn for Haagdomstolen.

Et negativt resultat for Norge kan føre til et svakere kontrollregime i vernesonen, og det vil kunne føre til overfiske. Siden sonen er et viktig oppvekstområde for flere fiskebestander, vil manglende oppfølging få negative konsekvenser for fiskestammene i nord, og for norske fiskere og norsk økonomi.

Den militære strategien er: tilstedeværelse, troverdig håndhevelse, forsvarlig forvaltning og særdeles god dokumentasjon. Vi har egnede enheter som for eksempel KV Svalbard, vi har kompetent personell, og det er avgjørende at vi får budsjetter som tillater oss å utnytte menneskelige og materielle ressurser for å kunne opprettholde en bærekraftig forvaltning.

KONTINENTALSOKKELEN RUNDT SVALBARD

Når det gjelder kontinentalsokkelen i havområdene rundt Svalbard, er det norske synet at Svalbard ikke har en egen sokkel, men at kontinentalsokkelen i dette området representerer en forlengelse av sokkelen fra fastlandet. Denne fortolkningen har imidlertid ikke fått bred oppslutning internasjonalt.

I årene fremover kan det oppstå situasjoner med mangel på energi. En konflikt i den arabiske verden kan lett utløse en energikrise. Det vil i neste omgang kunne føre til et sterkt press mot uutnyttede ressurser.

I en slik situasjon kunne en tenke seg at et oljeselskap setter i gang oljeboring utenfor Svalbard med samtykke fra egen regjering. Denne regjeringen vil kunne vise til at de har undertegnet Svalbardtraktaten og derfor har rett til å utnytte ressursene i området. Situasjonen kan bli særlig vanskelig sett fra norsk side dersom dette er et russisk selskap, og den russiske regjeringen gir passiv støtte.

Hvordan skal norske myndigheter håndtere en slik situasjon? Skal man bare protestere, eller skal en bruke makt?

Vår militære utfordring er å gi råd om bruk av militære virkemidler til støtte for den politikken som blir valgt. Det er sannsynligvis også hensiktsmessig at vi videreutvikler mulige strategier, og presenterer dem for den politiske ledelsen, selv om de ikke har bedt om det ennå.

NASJONAL NØDVENDIGHET OG INTERNASJONAL AKTUALITET

Undertittelen for foredraget er ”nasjonal nødvendighet og internasjonal aktualitet”. Den nasjonale nødvendigheten er på mange måter opplagt.

For å underbygge den opplagte påstanden vil jeg nevne at Kystvakten gjennom sitt daglige virke beskytter de fornybare, marine ressursene mot rovdrift. På den måten bidrar vi til en bærekraftig forvaltning og økonomisk stabilitet i norsk fiskerinæring, som er en betydelig faktor i norsk økonomi. Vi forsvarer Norges suverene rett til å forvalte ressursene i våre havområder i samsvar med folkeretten. Dette er en nasjonal nødvendighet. Men det er også av internasjonal betydning å få en jevn tilførsel av mat (proteiner), og dette er et av prinsippene i havets folkerett.

Når det gjelder trygghet for aktiviteten på kontinentalsokkelen og leveringssikkerheten for denne strategiske varen som så mange europeiske land er avhengig av, så er et tilstrekkelig Sjøforsvar en viktig garantist. Kampen mot terror er på dette området en betydelig utfordring. Et godt samspill mellom blant andre Forsvaret og politiet er essensielt. Aktiv tilstedeværelse

og realistiske øvelser er en forutsetning. Og, oppgaven er derfor både nødvendig nasjonalt og internasjonalt aktuell.

Takk for oppmerksomheten!